

sit physice substantiale nisi materia prima, i. e. potentia subjectiva pura, sine ullo actu physico.

Ad min. Determinationes substantiales physicae sunt totae a forma substantiali, nullae a materia prima quae est mera potentia; ergo ubi formae substantiales unicae sunt aequales, ibi omnes determinationes compositi sunt aequales, et ubi inaequales formae ibi inaequales determinationes; sed et vicissim, ubi determinationes substantiales compositi seu corporis sunt aequales vel inaequales, ibi formae substantiales immediatae unicae sunt aequales vel inaequales.

Objic. 1° Omnes differentiae explicari possunt per materiae informandae dispositiones varias, a parentibus praeparatas et traditas, ab influxibus extrinsecis modificatas; *e.* — **R. d.** differentiae accidentales, *c*; substantiales, *sd.* partim explicantur, i. e. non sine omni influxu praedispositionum materialium existunt, *c*; totaliter explicantur, i. e. solis illis praedispositionibus et influxibus externis omnia explicantur, *n.*

Objic. 2° Si in substantia unius animae est aliquis gradus, qualis non est in substantia alterius animae, istae duae animae differunt specie. — **R. d.** si aliquis gradus perfectionis formalis seu specificae, *c*; materialis seu entitativae, *n.* (plus et minus perfectionis seu intensitatis earumdem notarum, non mutant speciem; sed plures vel pauciores perfectiones seu notae essentiales aliae et aliae mutant speciem).

Objic. 3° Si juxta corpus magis perfectum anima esset perfectior, sequeretur esse animae dari a corpore, eamque e potentia materiae educi (nam aliter non posset corpus causare animam perfectiorem); *a.* hoc est falsum; *e.* — **R. n. maj.** et **n. supp.** (non corpus causat animam, sed potius anima determinat corpus secundum suam communicatam essentiam, et jam non ideo anima est perfectior quia corpus est perfectius, sed ideo corpus est perfectius quia anima est perfectior. Aliquatenus tamen influit etiam praedispositio materiae, nempe secundum dispositionem substantialiter perfectiorem creaturam anima entitative perfectior et proportionata ad exigentiam materiae).

Objic. 4° Si pro corporis perfectione anima esset perfectione differens, sequeretur eamdem numero animam mutari essentialiter cum corpore mutato, aegrotante, senescente, etc; *a.* hoc est impossibile; *e.* — **R. d. maj.** mutari cum corpore mutato, i. e. si corpus mutatur essentialiter, *tr. sed n. supp*; i. e. si corpus mutatur accidentaliter, *n.*

Objic. 5. Omnes differentiae quae inter varios homines, sunt accidentales tantum, non substantiales. — **R. d. logice**, i. e. secundum mentis conceptus universales, *c*; physice, i. e. secundum concretam rerum existentiam, *n.*

Inst. Eaedem et non minores sunt ejusdem individui differentiae adolescentis, vigentis, aegrotantis, senescentis; *e.* redit objectio praecedens. — **R. n. vel d.** quoad effectus apparentes aliquo temporis intervallo, *tr*; quoad ipsius principii constitutionem, *n.* (de principii constitutione judicandum, non ex aliquo ejus statu et aliqua parte vitae, sed ex totali ejus activitate et vita integra).

Objic. 6° Aliqui nascuntur perpetuo amentes et hebetes, ac proinde eorum anima secundum propositionem dici deberet non rationalis; *a.* hoc est absurdum; *e.* — **R. c. maj. 1 part.** — **d. maj. 2 part.** non rationalis, i. e. facultate intelligendi privata, *n.* i. e. incapax vincendi nimis malam praedispositionem materiae suae, eamque suis facultatibus adaptandi complete, *c*; — **c. d. min.**

Inst. Eadem incapacitas vincendi sufficiet ad explicandas omnes varietates hominum. — **R. d.** varietates accidentales, *c*; substantiales, *sd.* quoties conditiones normales ordinariae adsunt ut habeatur ordinarius cursus naturae, *n.* in extraordinariis et raris, *sd.* et etiam tunc incapacitas non eadem esset omnium animalium, *c*; secus, *n.* (accidit non initio solum vitae, sed etiam postea, ut simili mala dispositione materiae, v. c. ex morbo vel ex maestitia, ira, terrore, gaudio subito et vehementiore, alter homo resistat, alter vel succumbat, vel rationis usum amittat).

Schol. *Quid ergo si mutuarentur duorum corporum animae.* — **R. 1)** Probabilis neganda possibilitas talis mutationis, ut v. c. tua anima meo corpori substantialiter uniatur. — **R. 2)** Ex tali unione, si fieret, constitueretur nec tua persona, nec mea, nec nova aliqua, sed monstrum sine nomine compostum ex partibus essentialibus sibi non proportionatis. — **R. 3)** Vi talis unionis anima in corpus ita influeret ut actibus vitalibus vegetativis paulatim mutaretur corpus et animae adaptaretur, fieretque tale quale antea corpus habebas tuum.

CAPUT III.

DE ORIGINE ANIMAE.

Post praecedentem disquisitionem, qua quid sit anima humana, tum in seipsa inspecta, tum in sua unione cum corpore, quid proinde homo ex corpore et anima compositus, scrutati sumus; alia se offert solvenda quaestio, quo nimur modo haec spiritualis forma oriatur, corpori infundatur, in humano genere propagetur. — Cujus quaestions solutionem per revelationem quidem habemus certam et claram, extra revelationem maxima etiam ingenia turpiter errarunt, quid recta possit attingere ratio dispiciamus.

Propositio 102.

Anima humana non est aliiquid productum ex substantia divina.

Stat. quaest. 1) Triplici modo intelligi potest haec sententia pythagorica: a) animam esse aliiquid de substantia divina; — b) animam produci ex substantia divina, et esse partem decerpitam ac divisam a substantia divina; — c) animam ex substantia divina produci per modum phaenomenalis manifestationis ejus.

2) Singula haec ut absurdum rejicimus per partes probationis.

Prob. 1^a pars (*aliquid de substantia divina*). Deus est actus purus, imperfectibilis, omnimode simplex; *a.* anima humana habet potentias, perfectio nem sumit a rebus creatis, virtualiter extenditur et componitur cum potentiis et actibus accidentalibus variis; *e.*

Prob. 2^a pars (*pars decerpita*). Deus est absolute et omnimode simplex, i. e. partes non habet quae decerpantur.

Prob. 3^a pars (*phaenomenalis manifestatio*). Deus est actus purus; *a.* non actus purus sed ens maxime in potentia potest varie seipsum, substantiam propriam, manifestare, i. e. ipsum alia et alia fieri, seu ut subjectum variis differentiis subesse; *e.* repugnat talis manifestatio Dei, et si supponitur dicit ad pantheismum.

Propositio 103.

Anima humana non propagatur a parentibus per traducem sive materialem sive spiritualem.

Stat. quaest. 1) Traduciani (Tertullianus, Apollinaris) docent animas filiorum oriri a parentibus per generationem, quod alii aliter explicant.

2) *Per traducem materialem*, i. e. animam oriri sicut reliquae formae oriuntur, organisato embryone per vim plasticam semenis, concurrentibus viribus naturalibus.

3) *Per traducem spiritualem*, i. e. animam oriri per directum quemdam influxum spiritualem, ita ut in semine simul adsit tradux quidam spiritualis.

Prob. 1^a pars (*per materialem*). Res illa corporea quae a parentibus in prolem traducitur, nec actu nec virtute in se continere potest animam, rem spiritualem; *e.*

Ad ant. 1 part. (non actu). patet.

Ad 2 part. (non virtute). In tantum anima contineretur in virtute semenis, in quantum hoc semen eam induceret dispositionem, vi cuius oriretur anima ad ortum compositi; *a.* anima, ens a materia independens, non potest in fieri dependere intrinsece a dispositione corporali; *e.*

Prob. 2^a pars (*per spiritualem*). Talis traductio intelligitur aut separatio animae infantis ab anima parentum, tanquam partis a toto, aut effectio animae infantis ab anima parentum per actum generationis; *a.* utrumque repugnat; *e.*

Ad min. 1 part. (separatione). Anima parentum est simplex, non habens partes quae separantur.

Ad 2 part. (effectione). Deberet semini impressa esse virtus aliqua spiritualis, animae humanae productiva; — *a.* 1) virtus semini impressa nequit ordinari nisi ad producendum novum compositum ut sic, adeoque ad producendum animam cuius totum esse sit constituere compositum, non vero quae sit in se etiam subsistens; — 2) virtus ista utpote ens spirituale et a materia seminali independens, totam redintegrat quaestionem quoad suum ortum; — 3) virtus ista utpote accidentis inhaerere nequit materiae nisi ipsa sit materialis, non jam spiritualis; — *e.* et virtus illa repugnat, et animae effectio per eam.

Objic. 1° In Deo est generatio Verbi, et tamen simplicitas; *e.* haec non excludit generationis possibilitatem. — R. *d. ant.* est generatio, i. e. processio unius substantiae ab alia, *n.*; unius personae ab alia, quarum neutra distincta sit ab unica substantia divina, *c.*

Objic. 2° In omni alia specie viventium invenitur vivens produci a vivente non solum quoad corpus sed etiam quoad animam; *e.* toti analogiae naturae repugnat animam humanam non produci a parentibus. — R. *a. c. ant.*; — *d. cons.* repugnat spectato termino per se generationis, i. e. composito vivente, *n.*; spectato termino per accidens, i. e. parte constitutiva hujus viventis spirituali, *c.* — R. *b. c. ant.*; — *c. cons.* — *n. supp.* (requiri posse hanc analogiam ubi agitur de unica essentiali exceptione animae simplicis et spiritualis).

Objic. 3° Pater vere generat filium hominem, non solum corpus filii; *a.* ille solus vere generat hominem, qui est causa animae rationalis; *e.* — *Prob. min.* Generatio est productio viventis, a vivente coniuncto, in similitudinem naturae specificae; *a.* anima, non corpus, dat speciem humanam filio; *e.* — R. *c. maj.* — *d. min.* qui causat esse animam, *n.*; qui causat inesse animam, *c.*; — *ad prob. c. maj.*; — *d. min.* anima in suo esse dat speciem, *n.*; in suo inesse, *c.* (esse animam, i. e. quod existat anima, nude sumpta existentia; inesse animam in corpore, i. e. animam substantialiter uniri corpori).

Objic. 4° In homine, nobilissimo animalium, virtus semenis generativa debet superare illam quae est in aliis animalibus; *a.* in brutis potestas semenis generativa pertingit usque ad animae productionem; *e.* — R. *d. maj.* si nihil aliunde obstat, *c.*; secus, *n.*; — *tr. min.* (sed obstat animae rationalis spiritualitas).

Objic. 5° Plurium actionum diversorum agentium nequit esse unus effectus; *a.* homo qui fit est unum ens; *e.* — R. *d. maj.* plurium agentium inadaequatorum, *n.*; adaequatorum, *c.*; — *c. min.*

Objic. 6° Causa attingens ultimam alicujus formae dispositionem, habet vim productivam illius formae; *a.* generans attingit ultimam dispositionem animae (i. e. omnia ultimo disponit ut anima oriatur); *e.* — R. *d. maj.* productivam formae ejusdem rationis cum illis dispositionibus, *c.*; secus, *n.*; — *tr. min.*

Objic. 7° Quae sunt ejusdem generis, habent eundem productionis modum; *a.* anima mere sensitiva et anima sensitiva rationalis sunt ejusdem generis; *e.* — R. *d. maj.* nisi obstat ratio specifica, *c.*; si obstat, *n.*

Propositio 104.

Anima humana non conditur ex nihilo actione generantis.

Stat. quaest. Docet Froschammer animam filii a parentibus per creationem produci (sententia damnata a Pio IX).

Prob. 1° Vis illa creandi si parentum animae inesset, esset spiritualis; *a.* talis vis spiritualis non inest; *e.*

Ad maj. Effectus est spiritualis; *e.* et causa, anima; *e.* et hujus accidens, vis producendi.

Ad min. Facultates spirituales reducuntur ad intellectum et voluntatem; *a.* 1) non intellectus creat (nam anima producitur nescientibus etiam parentibus existentiam ejus vel naturam); — 2) non voluntas creat (nam nolentibus etiam malis parentibus vel ignorantibus anima producitur); *e.*

Prob. 2º Creatio est productio entis independenter a materia subjecta; *a.* parentes non possunt independenter a materia subjecta producere animam; *e.*

Prob. min. Posset quisque pro libitu sine alia conditione producere animam; *a.* non potest; *e.*

Propositio 105.

Anima humana nequit in quantum sensitiva derivari a parentibus, et postea intellectiva fieri per manifestationem entis.

Stat. quaest. Contra Rosmini.

Prob. Illa anima sensitiva esset aut substantia spiritualis, aut non; *a.* si est, non potest produci a parentibus; si non, nequit fieri spiritualis per illam manifestationem (h. e. per actionem accidentalem: visionem, mutari substantialiter, et quidem ex materiali fieri spiritualis); *e.*

Propositio 106.

Anima humana in quovis homine immediate a Deo per creationem producitur.

Stat. quaest. Existentiā Dei creatoris nondum probavimus; quomodo ergo haec nostra propositio intelligenda? — R. Nondum probata, non hic praesupponitur, sed hic implicite probatur a posteriori, ex animae existentia et natura, atque exclusione omnis alius excogitabilis hujus causae productricis.

Prob. Nulla alia causa nec alius productionis modus admitti potest; *e.*

Ad ant. Omnis excogitabilis productio animae esset:

a Deo

{ ex ejus substantia	— — — — —	1
{ per ejus actionem creativam	— — — —	2
a parentibus		
{ ex eorum substantia per generationem		
{ per traducem corporeum	— — — —	3
{ per traducem spiritualem	— — — —	4
per eorum actionem creativam	— — — —	5
ab alia creatura	— — — — —	6
<i>a. de 1º, 3º, 4º, 5º cfr. supra;</i>		

de 6º : gratis affirmaretur; et gratis multiplicarentur causae (nam eodem jure, imo melius possent et deberent parentes producere);

e. solum 2º admitti potest.

Objic. 1º Si Deus crearet singulas animas, ipse non raro cooperaretur peccato hominis fornicanis vel adulteri. — R. *n.*; vel *d.* concurreret peccato formaliter (ut malo morali), *n*; materialiter (ut est res naturalis physice bona), *c.*

Objic. 2º Inconveniens est operationem Dei et naturae esse imperfectam; *a.* si anima sola est a Deo, corpus autem solum a natura parentum, erit utraque operatio imperfecta; *e.* — R. *a.* *c. maj.* — *n. min.* (utrumque virtute Dei: anima immediate, corpus mediate fit). — R. *b.* *d. maj.* imperfectam i. e. talem qualis esse non deberet, *c*; i. e. inadæquate in terminum unum cooperans, idque propter alias rationes, *n.*

Coroll. 1º Ergo homo ad generationem concurrit materiam dispositam ministrando, Deus animam rationalem creando.

Coroll. 2º Homo generat hominem; nam *a*) genitor est causa inadæquata vere influens in productionem hominis; et materia ministrata non est solum conditio sed pars essentialis compositi; — *b*) terminus generationis est homo; et genitor ac genitus debent esse ejusdem speciei.

Coroll. 3º Deus non generat hominem, quia de substantia divina nihil accipit homo, neque est ejusdem speciei ac Deus.

Propositio 107.

Animae humanae non ante creantur quam corporibus uniuntur.

Stat. quaest. Praeexistentialiam animarum varie admittebant et explicabant Pythagoras (cfr. prop. 102), Plato (prop. 35, 100), Origenes (prop. 95 coroll.); Leibnitz (ab initio animas creatas esse et infusas corpusculis organicis, quo in statu sensitivae tantum sint, sed intellectivae fiant dum aptantur corporibus humanis).

Prob. Anima existens ante corpus aut haberet existentiam sibi sufficientem ad operationes proprias, aut non talem haberet, sed naturalem exigentiam corporis; — *a. si prius*, anima de se esset substantia completa, sine relatione necessaria ad corpus, et unio animae cum corpore non substantialis esset sed accidentalis; — *si posterius*, anima esset in statu insufficientiae ad omnem omnino operationem, tum vegetativam, tum sensitivam (patet!), tum intellectivam (nondum acquisito phantasmate); ac proinde in statu violento et inutili, foret ens ad nihil bonum, non bonum, non ens; *e.*

Objic. Potest anima praeeexistens intelligere per species rerum infusas, vel per propriam suam substantiam; *e.* etiam sine acquisito phantasmate non est in statu violento. — R. *d. ant.* si habet essentialē relationem ad corpus, *n*; secus, *c*; — *d. cons. pariter.*

Propositio 108.

In generatione hominis non tres animae successive producuntur.

Stat. quaest. 1) Aliae de ortu animae manent quaestiones : quarum prima quando incipiat animari fetus humanus, satis videtur soluta argumentis generalibus prop. 19 organol.

2) Ad alteram quaestionem : quo ordine animetur fetus, responsio est communis et evidens : exerceri prius vitam vegetativam, quam sensitivam, et hanc prius quam intellectivam. Nec de his jam disputamus.

3) Ad tertiam quaestionem : quanam anima animetur ab initio fetus, respondet S. Thomas fetum prius animari vita vegetativa; deinde materia jam melius praeparata, vegetativam desinere, sensitivam oriri; tandem corpore apte disposito, creari rationalem, desinere sensitivam. Tres igitur produci in homine animas, sed successive, non simultaneae; cfr. prop. 87.

4) Ad eamdem quaestionem dicimus, ab initio animationis suae fetus probabilius jam ipsam rationalem animam habere, etsi varias successive potentias suas haec exerceat.

Prob. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate; a. nulla est necessitas multiplicandi animas successivas; e.

Ad min. Sola ratio esset defectus dispositionis materiae, seu organisationis corporis; — a. 1) dispositiones correspondentes naturae humanae adsunt fetui ab initio, utpote humano; — 2) ad introductionem formae sufficit organisatio accidentalis a parentibus data; — 3) anima rationalis potest facere quidquid ficerent aliae formae inferiores; — 4) minor requiritur dispositio materiae ad introductionem formae quam ad operationem ipsius omnino perfectam; e.

Objic. 1º Anima humana est actus corporis organici; e. non potest esse nisi in corpore organisato convenienter tali animae; a. fetus initio suae vitae hanc organisationem convenientem non habet; e. — R. c. 1 assert; — d. 1 cons. convenienter ad informationem, c; ad hanc operationem, sd. saltem aliquam, c; completam, n; — c. d. min. (potest jam vegetationem suam propriam exercere et per eam corpus sibi aptatum efformare).

Objic. 2º Absciso capite, anima rationalis non manet in corpore, ob insufficientem organisationem; e. a fortiori nequit jam esse in massa quae capite et carnibus et ossibus et nervis careat. — R. d. ant. organisationem ut sic, n; ut medio connaturalis operationis (v. c. vegetationis), c; — n. cons. et n. suppos. (haec massa sufficit ad operationem vegetalem nutritionis, augmentationis, plasmationis, sibi connaturalem).

CAPUT IV.

DE ANIMAE IMMORTALITATE ET DE VITA FUTURA.

Propositio 109.

Anima humana natura sua est immortalis.

Notiones. Immortalitas dividitur :

absoluta seu essentialis, si enti metaphysice vi sue essentiae repugnat non esse et non vivere (solus Deus).
 hypothetica, si enti non absolute sed ex conditione repugnat non perseverare in essendo et existendo.
 } naturalis seu per naturam, si posita ejus existentia, natura entis postulat perseverantiam.
 } intrinseca, si quia nullum in se habet corruptionis principium, v. c. spiritus.
 } extrinseca, si quia nulla vi creata destrui potest.
 } gratuita seu per gratiam, si non postulante ejus natura, ens Dei benignitate conservatur, v. c. corpora gloriosa, vel corpora ante peccatum Adae.

Stat. quaest. Adversantur animae immortalitati : a) materialistae; — b) pantheistae (animam post mortem resorberi divina substantia et ita individuationem suam amittere; — c) fautores continui progressus (hominem modo sub una, modo sub alia forma inveniri in mundo, ac per mortem suam formam amittere sed aliam induere).

Prob. Res naturaliter perit, 1) aut dissolutione partium suarum; — 2) aut amissione principii vitalis; — 3) aut subtractione subjecti exigiti; — a. anima humana 1) non habet partes quae dissolvantur; — 2) est ipsa sibi principium vitale; — 3) est intrinsece independens a subjecto suo corpore; e.

Objic. 1º Anima est obnoxia morbis; a. morbi sunt initium corruptionis; e. — R. d. maj. anima secundum se et absolute, n; per accidens et improprie (ratione unionis cum corpore), c.

Objic. 2º Quorum est simile principium et similis processus, eorum est similis finis; a. animae brutorum et animae humanae est simile principium (oriuntur cum corpore), et similis processus (cum corpore invalescent et declinant); e. — R. c. maj; — n. min. (prior educitur ex potentia materiae, et dependet a materia; altera creatur et est independens).

Objic. 3º Si anima non corrumperetur cum corpore, non horreret naturaliter mortem. — R. d. si..., et si haberet naturam et essentiam completam, c; secus, n.